

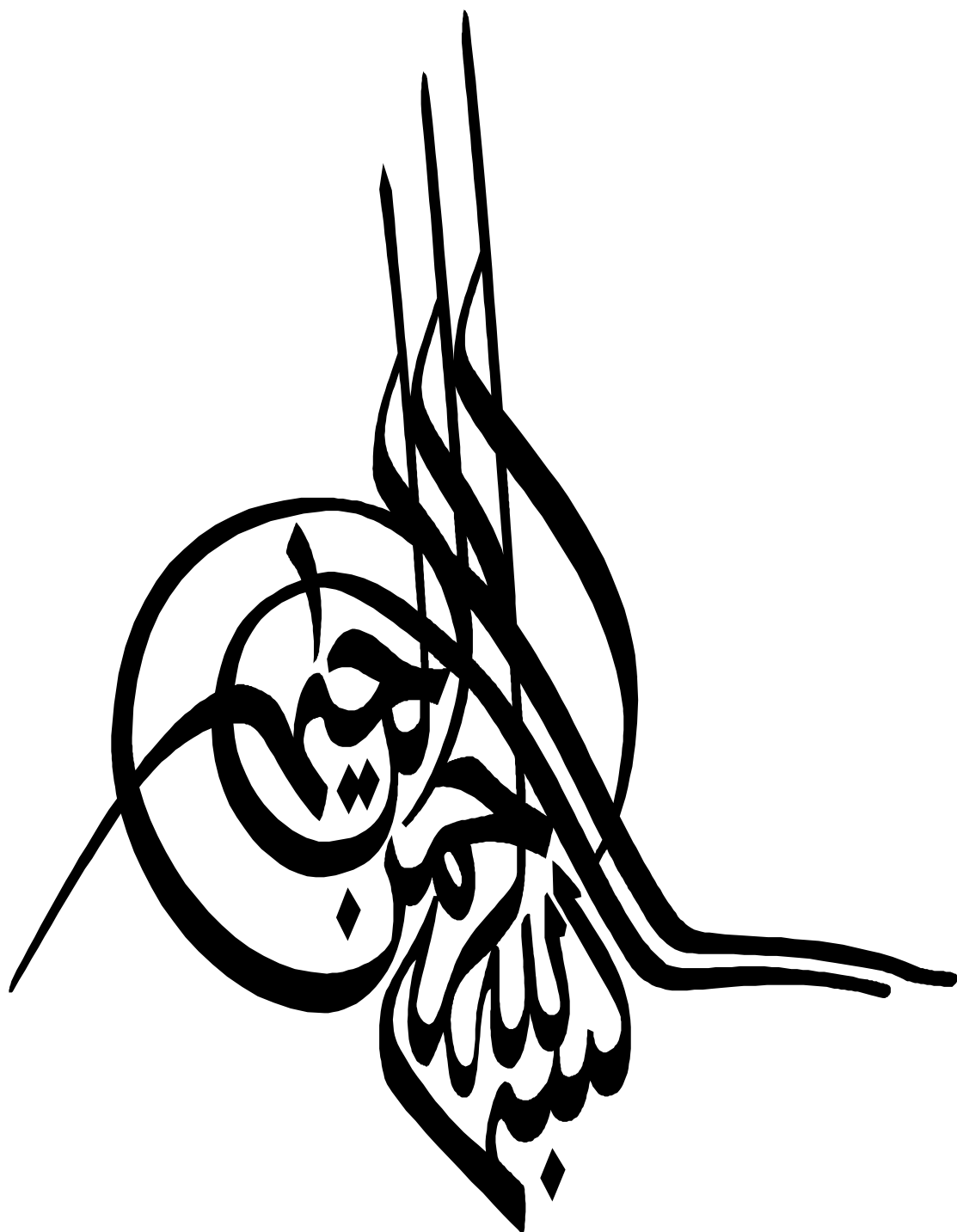
عنوان مقاله:

آثار رعایت حقوق همسایه از منظر قرآن

وروايات

نویسنده: مهیا گودرزی^۱

۱. برگرفته از پایان نامه حقوق همسایگان از منظر قرآن و روایات، mahdi۱۳۸۲۱۳۷۰@gmail.com



چکیده

موضوع تحقیق حاضر آثار رعایت حقوق همسایه از منظر قرآن و روایات است. همسایه به کسی گفته می شود که با دیگری در یک منزل یا در خانه ی پهلوی او زندگی می کند. از نظر اسلام همسایه مانند نفس انسان است و باید در حفظ آن کوشید و از آنجایی که همسایه در آرامش و آسایش اهل خانه دخالت و تأثیرات بسزایی بر فرزندان می تواند داشته باشد انسان باید قبل از خرید خانه در هر مرحله ای اوضاع همسایگان و مجاورین خانه ی مورد نظر را بررسی کند و وقتی در همسایگی کسی قرار گرفت باید حقوقی را مراعات کند که در این صورت از آثار و برکات آن در دنیا و آخرت بهره مند خواهد شد. این تحقیق با هدف بالا بردن سطح آگاهی مردم نسبت به حقوق همسایه و دستیابی به سعادت دنیوی و اخروی در پرتوی شناخت حقوق همسایه و عملیاتی ساختن آنها و همچنین تحکیم و استمرار زندگی اجتماعی و بهبود روابط همسایگان به جهت بهره مندی از آثار متعدد آن و ترویج سبک زندگی اسلامی انجام شده است. از آثار رعایت حقوق همسایه، آبادانی زمین و طولانی شدن عمر، محبت خدا و رسول (صلی الله علیه و آله وسلم)، ورود به بهشت، آمرزش گناهان، ریاست بر قلب ها و محبت و دوستی، سعادت دنیا و آخرت، افزایش روزی و رفع بلا است. قرار گرفتن مراعات حق همسایه در کنار حق بندگی و نیکی به والدین، نشان از اهمیت آن در منظر قرآن دارد. در روایات نیز به اهمیت همسایه داری اشاره شده است که برخی از آنها در این تحقیق آمده است. همسایگی از نظر اسلام زمانی تأثیرات خوب و مناسبی خواهد داشت که در چهارچوب اصول اسلام شکل گرفته باشد.

کلیدواژه ها: حق، همسایه، قرآن، روایات، حق همسایگی، آثار.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

۱	مقدمه.....
۲	۱-آبادانی زمین و طولانی شدن عمر.....
۳	۲-محبت خدا و رسول(صلی الله علیه وآله وسلم).....
۴	۳-ورود به بهشت.....
۵	۴-آمرزش گناهان.....
۵	۵-ریاست برقلب ها ومحبت ودوستی.....
۶	۶-سعادت دنیا و آخرت.....
۸	۷-افزایش روزی.....
۱۰	۸-رفع بلا.....
۱۱	نتیجه گیری.....
۱۲	فهرست منابع.....

مقدمه

بخش نسبتاً گسترده ای از تعالیم آسمانی اسلام را آداب معاشرت، تشکیل می دهد که هرگاه این تعلیمات عمیق و دقیق معاشرتی، بر جامعه ی بشری حاکم شود قدرت این را دارد که سیمای زندگی خفقان آور انسان امروز را دگرگون سازد و او را که در میان توده های تاریک حیوانیت در بند بندگی شهوت و قدرت گرفتار آمده است به سرمنزل نور و انسانیت هدایت کند.

آیین حیات بخش اسلام، اصول روابط انسان ها را برپایه ی ایمان به خدا و اعتقاد به کرامت انسان پایه ریزی می کند و براساس یک سلسله حقوق انسانی جایگاه هرفردی را در برخوردهای فردی و اجتماعی مشخص می سازد.....

یکی از گروه های اجتماعی که به خاطر قرب مکان بیشترین رابطه را با یکدیگر دارند همسایگان می باشند که شیوه های برخورد و چگونگی رفتار با یکدیگر می تواند در جهت مثبت بسیار سازنده و در جهت منفی بسیار مخرب باشد و در این مورد قسمتی از آداب معاشرتی اسلام به چگونگی معاشرت با همسایه اختصاص یافته است.

این مسئله به اندازه ای اهمیت دارد که حضرت سجاد -علیه السلام- هم در رساله ی معروف «حقوق» حق همسایه را در ردیف حقوقی همانند حق خدا، حق پیشوا، حق نماز و... قرار داده است. در این زمینه فرهنگ اسلام بسیار غنی و پربار است. (تقوی، چهل چشمه

معرفت، چاپ ۳، تهران، نشر نخیل، ۱۳۸۵، ص ۶۹)

همسایگی می‌تواند بر مدار همکاری مادی یا همدلی اعتقادی شکل گیرد. همسایگی از نظر اسلام زمانی تأثیرات خوب و مناسبی خواهد داشت که در چهارچوب اصول اسلام شکل گرفته باشد. در این صورت است که آثار مادی و معنوی و دنیوی و اخروی بسیاری بر آن مترتب خواهد شد. در این تحقیق مهم‌ترین آثار همسایه‌داری تبیین خواهد شد.

۱- آبادانی زمین و طولانی شدن عمر

از آثار و برکات همسایه خوب می‌توان به آبادانی شهرها و شکوفایی اقتصادی و افزایش عمر شخص اشاره کرد؛ چرا که همسایگان خوب با همکاری مناسب به افزایش تولید و ثروت جامعه کمک کرده و شرایط را برای بهبود وضعیت اقتصادی و آسایشی بهتر فراهم می‌آورند. از سویی آسایش خود عاملی در ایجاد آرامش روانی است که موجب افزایش عمر آدمی نیز می‌شود. فشارها و تنش‌هایی که میان همسایگان بد اتفاق می‌افتد روح و روان هر دو را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد و موجبات بیماری جسمی و روحی را فراهم می‌آورد. از زخم معده گرفته تا افسردگی از پیامدهای همسایگی بد است که موجب کاهش عمر آدمی است.

از این رو امام صادق -علیه السلام- در بیان آثار و برکات همسایه خوب فرمودند:

«حسن الجوار يعمر الديار ويزيد في الأعمار؛ خوش همسایگی شهرها را آباد و عمرها را زیاد می‌کند.» (محمدبن یعقوب، کلینی، همان کتاب، ج ۲، ص ۷۶۶، ح ۸؛ محمد، محمدی ری شهری، همان کتاب، ص ۶۱۱، ح ۱۳۰۶؛ سیدعبدالله، شبر، همان کتاب، ص ۱۹۰)

در حدیثی رسول اکرم -صلی الله علیه وآله وسلم- نیز می‌فرمایند:

«صِلَةُ الرَّحْمِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَحُسْنُ الْجَوَارِ يَعْمُرَانِ الدِّيَارَ وَيَزِيدَانِ فِي الْأَعْمَارِ؛ صله رحم،

خوش اخلاقی و خوش همسایگی، شهرها را آباد و عمرها را زیاد می‌کند. (عبدالرسول، پیمانی، همان کتاب، ح ۹۳۸۱؛ ملاحسن، فیض کاشانی، تفسیر صافی، ص ۱۲۰؛ کافی، ج ۲، ص ۱۵۲؛ سیدعبدالله، شبر، همان)

در جهان ماشینی که همسایگان کوچک‌ترین خبری از هم ندارند و گاه می‌شود دو همسایه حتی پس از گذشتن بیست سال نام یکدیگر را نمی‌دانند این دستور بزرگ اسلامی درخشندگی خاصی دارد، اسلام اهمیت فوق العاده‌ای برای مسائل عاطفی و تعاون انسانی قائل شده در حالی که در زندگی ماشینی عواطف روز-روز تحلیل می‌روند و جای خود را به سنگدلی می‌دهند. (محمد حسین، طباطبایی، همان کتاب، ج ۳، ص ۳۸۲)

۲- محبت خدا و رسول - صلی الله علیه وآله وسلم -

احسان به همسایگان، زمینه‌ساز جلب محبت الهی است و انسان را در دایره محبوبان خداوند قرار می‌دهد که خود مقامی بس بزرگ است. (سوره نساء (۴)، آیه ۶۳)

از دیگر آثار نیک رفتاری نسبت به همسایه می‌توان به محبوب شدن در نزد خداوند اشاره کرد. کسی که به همسایه خویش احسان روا می‌دارد، محبت خدا و پیامبرش را جلب می‌کند؛ چرا که نیکوکاری و احسان از صفات الهی است و خداوند کسانی که متخلق به صفات خدایی می‌شوند را دوست داشته و قرب ایشان را می‌پسندد.

از این رو رسول اکرم پیشنهاد می‌کند برای اینکه محبوب خدا و خودش شوید، به همسایگان خویش محبت کرده و نیک رفتار باشید.

آن حضرت می‌فرماید: اگر می‌خواهید که خدا و پیغمبر شما را دوست بدارند، [سه کار انجام دهید:] چون امانت به شما می‌سپارند، وفا کنید و چون سخن می‌گویند راست گویند و با همسایگان خود به نیکی رفتار نمایید. (عبدالرسول، پیمانی، همان کتاب، ح ۴۵۵)

انسان با احسان و نیکی به همسایه خود را محبوب خدا و رسول قرار می‌دهد و با آزار رساندن به همسایه از رحمت خدا محروم می‌شود.

در حدیثی از رسول خدا -صلی الله علیه وآله وسلم- می‌خوانیم:

ای علی! هرکس همسایه خود را بیازارد، از رحمت خدا محروم است. هرکس نسبت به خاندان من کینه ورزد ملعون و منافق زیانکار است. ای علی! همسایهات را گرامی بدار گرچه کافر باشد. (تاج الدین، شعیری، جامع الاخبار، ص ۸۴؛ عبدالله، جوادی آملی، مفاتیح الحیاء، ص ۳۴۵)

۳- ورود به بهشت

فقط با اعمال عبادی، انسان بهشتی نمی‌شود؛ باید در کنار آن ارتباطات اجتماعی نیز سالم و صحیح باشد.

اخلاق نیک عامل ورود انسان به بهشت است، چرا که بهشت جای انسان‌های متخلّق به اخلاق الهی است.

یکی از آنها این است که همسایه‌ها از انسان راضی بوده و مورد آزار قرار نگرفته باشند.

پیامبر اکرم -صلی الله علیه وآله وسلم- فرمودند: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَبْدٌ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بِوَاقَعَةٍ؛ به بهشت نمی‌رود کسی که همسایه از شرّش در امان نباشد.» (همان، ص ۴۷۴، ح ۴۶۶۵)

چرا که خداوند برای بندگان خویش ارزش و عظمت قائل است و هرکس امنیت بندگان را به هم زند، در پیشگاه او نیز از عذاب در امان نخواهد بود.

خوش‌خویی مهم‌ترین جلوه از جلوه‌های صفات حسنای الهی است. بنابراین، خوش‌خویی به ویژه با نزدیکان و خویشان و همسایگان بهترین ابزار برای ورود به بهشت جاویدان و بهره‌مندی از سعادت ابدی است.

رسول اکرم -صلی الله علیه وآله وسلم- درباره‌ی تأثیر خوش‌خویی به ویژه با برخی افراد از جمله همسایگان می‌فرمایند:

«حسنوا اخلاقکم و الطفوا بجيرانکم و اکرموا نساءکم تدخلوا الجنة بغير حساب؛ اخلاق خود را نیکو کنید و با همسایگان خود مهربان باشید و زنان خود را گرامی بدارید تا بی حساب وارد بهشت شوید.» (جعفر، سبحانی تبریزی، التوحید، چاپ دوم، قم، مؤسسه امام صادق - علیه السلام -، ۱۴۲۶، ص ۷۲۱)

و در حدیثی امام صادق -علیه السلام - می فرماید:

«مَنْ رَزَقَ مِنْ أَرْبَعَةِ خِصَالٍ وَاحِدًا دَخَلَ الْجَنَّةَ: بِرُّ الْوَالِدَيْنِ أَوْ صِلَةُ الرَّحِمِ أَوْ حُسْنُ الْجَوَارِ أَوْ حَسَنَ الْخُلُقِ؛ به هرکسی یکی از چهار خصلت روزی شود وارد بهشت می گردد: نیکی به پدر و مادر، صله رحم، همسایه داری نیکو و خوش اخلاقی.» (تاج الدین، شعیری، جامع الاخبار، قم، انتشارات رضی، ص ۱۰۶)

۴- آمرزش گناهان

آمرزش گناهان نیز پاداشی است که خداوند به کسانی می دهد که همسایه از آنان راضی باشد.

پیامبر خدا -صلی الله علیه وآله وسلم- فرمودند:

«مَنْ مَاتَ وَلَهُ جِيرَانٌ ثَلَاثَةٌ كُلُّهُمْ رَاضُونَ عَنْهُ غُفِرَ لَهُ؛ هرکس بمیرد، در حالی که سه همسایه داشته باشد و همگی از او راضی باشند آمرزیده می شود.» (حسین بن محمدتقی، نوری، مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۲۲)

۵- ریاست بر قلبها و محبت و دوستی

همسایه‌ی خوب داشتن، نعمتی ارزشمند است و همسایه‌ی خوب بودن، محبت‌آور و رفیق‌ساز

است. همیشه دلها متوجه جایی می شود که دوستی و نیکی از آنجا بجوشد و بتراود. هر جا که

شهدِ خیر باشد، افراد هم گرد می آیند و افراد جامعه، دلگرم شده، محیط هم آباد می گردد.

نقش رفتار نیک در همسایگی و در ایجاد تجمع‌های پرشکوه و الفت‌های اجتماعی فراوان است.

(جواد، محدثی، همان کتاب، ص ۷۸) حضرت علی -علیه السلام - فرمودند: «مَنْ حَسَنَ جَوَارَهُ كَثُرَ جِيرَانُهُ؛ آنکه

همسایگی‌اش نیکو باشد، همسایگانش روز افزون می‌شوند.» (عبدالواحد بن محمد، آمدی، همان کتاب، ج ۷، ص ۴۹)

هرچه روحیه دینی و اخوت اسلامی میان افراد جامعه حاکم باشد، به همان اندازه رابطه‌ها نزدیک‌تر و صمیمی‌تر و فاصله‌ها کمتر و کمتر می‌شود و دو همسایه، بازوی یکدیگر می‌شوند و در غم و شادی و راحت و رنج، شریک هم می‌گردند. (جواد، محدثی، همان کتاب، ص ۷۷-۷۸)

حسن خلق محبوبترین و ارزشمندترین عمل نزد خدا پس از واجبات الهی است. خوشخویی، براساس روایات، نه تنها سبب نشاط زندگی فردی و اجتماعی و موجب آبادانی دیار و فزونی روزی و محبوبیت است، بلکه موجب نجات آدمی و آمرزش گناهان او و زمینه‌ساز قُرب به پیامبر اکرم -صلی الله علیه وآله وسلم- در روز قیامت و بهره‌مندی از شفاعت آن بزرگوار است. (عبدالله، جوادی آملی، مفاتیح الحیاء، ص ۳۳۳)

حسن خلق در فرهنگ اسلام از رحمت الهی ریشه می‌گیرد که خدای مهربان با معرفی پیامبر به عنوان الگوی برتر حسن خلق (سوره قلم ۶۸)، آیه ۴ در خطاب به آن گرامی می‌فرماید: به سبب لطف و رحمت خدا بود که با آنان نرمخویی و مهربانی کردی و اگر درشتخوی و سخت دل بودی، قطعاً از گرد تو پراکنده

شده بودند. (سوره آل عمران ۳)، آیه ۱۵۹)

محبت به سوی مشابهت و مشاکلت می‌راند و قدرت آن سبب می‌شود که محبّ به شکل محبوب درآید. محبّت مانند سیم برقی است که از وجود محبوب به محبّ وصل گردد و صفات محبوب را به وی منتقل سازد. (حسین، احمدی، شرح مطهر بر احادیث نبوی، ص ۱۷۶)

۶- سعادت دنیا و آخرت

برخورداری از همسایه صالح از عوامل سعادت انسان است.

انس و الفت با چنین انسان‌هایی در واقع شکر گزاری نعمت و قدر دانی از لطفی است که خداوند در حق ما نموده است. محیط و معاشرت‌های محله‌ای چه در بُعد مثبت و چه در بُعد منفی بر روان‌های آدمیان اثر می‌گذارد. (نشریه ندای انصار، شماره ۱۶؛ اخلاق همسایه داری) (سایت مؤسسه انصارالحسین علیه السلام))

به قول شهید مطهری:

«روح انسان حساس است و بدون آن که خود شخص متوجه باشد صلاح و فساد از فردی دیگر به سرایت می‌کند.» (مرتضی، مطهری، حکمت‌ها و اندرزها، مؤسسه تحقیقات و نشر معارف اهل البیت - علیهم السلام -، ۱۳۸۴، ص ۲۸۱)

امام علی - علیه السلام - فرموده‌اند:

همنشینی با هواپرستان فراموش خانه ایمان است. (ابن شعبه، حرانی، همان کتاب، ص ۳۱۹)

همسایه خوب چون گلی خوشبوی با رایحه خود جان آدمی را معطر می‌سازد، روح و روان را صفا می‌دهد و طراوت زندگی را افزون می‌سازد، اما همسایه ناشایست چون ماده‌ای متعفن مشام مجاورین خود را آزرده و نه تنها محیط زندگی را به مردابی آلوده تبدیل می‌کند بلکه حالات درونی و افکار و گرایش‌های همسایگان خود را خدشه‌دار می‌سازد.

حضرت علی - علیه السلام - به پیروان خویش تذکر می‌دهند: «با کسی همسایه شوید که از وی در امان باشید و خوبی او در نگذرد.» (عبدالواحد بن محمد، آمدی، غررالحکم، ص ۳۶۹)

پیامبر گرامی اسلام - صلی الله علیه و آله وسلم - فرمودند:

«مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ..... الْجَارُ الصَّالِحُ؛ از سعادت مرد..... [داشتن] همسایه صالح است.»

عبدالرسول، پیمانی، همان کتاب، ص ۴۷۶، ح ۴۶۷۹)

و مفهوم سخن پیامبر که فرمودند: «به بهشت نمی‌رود کسی که همسایه از شرش در امان نباشد.» (همان، ح ۴۶۸۰) این است که خوب همسایه‌داری کردن، موجب بهشت رفتن است.

در زندگی دنیایی نیز زندگی آرام و سعادت بخش بستگی به وجود همسایه دارد؛ چرا که اگر انسان در محل زندگی و بین همسایه‌ها آرامش داشته باشد بخشی از سعادت دنیوی او تأمین می‌باشد. در عرف جامعه معروف است که می‌گویند: «دوری و دوستی» این مطلب ریشه روایی هم دارد که توصیه شده با بستگان ارتباط داشته باشید؛ ولی با هم همسایه نباشید که زمینه کینه و ناسازگاری را فراهم می‌سازد. (سایت تبیان)

پیامبر اکرم -صلی الله علیه وآله وسلم- فرمودند:

«صَلُّوا قَرَابَاتِكُمْ وَلَا تَجَاوِرُوهُمْ فَإِنَّ الْجَوَارِ يُورِثُ بَيْنَكُمْ الضَّغَائِنَ؛ با خویشان وندان ارتباط

داشته باشید [و نیکی کنید]؛ ولی همسایه‌شان نشوید که همسایگی میانتان باعث کینه‌ها می‌-

شود.» (همان، ص ۴۷۴، ح ۴۶۵۷)

۷-افزایش روزی

یکی دیگر از آثاری که همسایه دارد این است که باعث افزایش رزق می‌شود؛ با کمی جستجو در آیات الهی متوجه می‌شویم که رزق با هم خانواده‌های خودش ۱۲۳ مرتبه در قرآن به کاررفته است.

رزق گاهی به عطاء دائمی اطلاق می‌شود، خواه دنیوی باشد یا اخروی و گاهی به نصیب و

بهره و گاهی به غذایی که وارد جوف می‌شود. (حسین بن محمد، راغب اصفهانی، همان کتاب، ص ۸۵)

- آیاتی که دلالت بر رزق مادی می‌کنند.

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از نعمت‌های پاکیزه‌ای که به شما روزی کرده‌ایم، بخورید و خدا

را شکر کنید اگر تنها او را می‌پرستید.» (سوره بقره (۲)، آیه ۱۷۲)

-آیاتی که دلالت بر رزق معنوی می‌کنند.

«هرگز کسانی را که در راه خدا کشته شده‌اند، مرده مپندار، بلکه زنده‌اند که نزد پروردگارشان

روزی داده می‌شوند.» (سوره آل عمران (۳)، آیه ۱۶۹)

رزق انواع مختلفی دارد: رزق حسن (سوره حج (۲۲)، آیه ۵۸)، رزق کریم (سوره انفال (۸)، آیه ۷۴)،

رزق حلال (سوره نحل (۱۶)، آیه ۱۱۴)، رزق حرام، رزق گشاده (سوره اسراء (۱۷)، آیه ۳۰)؛ و همچنین نیت

گناه، باعث کم شدن رزق می‌شود که نمونه آن در سوره قلم آیات ۲۰ و ۲۱ آمده است.

امام صادق -علیه السلام- فرمودند: «تا می‌توانید با همسایگان نیکو رفتار کنید، زیرا خدای عزوجل

به آن امر فرموده است.» (شیخ صدوق، امالی صدوق، همان کتاب، ص ۴۴۱، ح ۵۸۶)

و نیز فرمودند:

«حُسْنُ الْجَوَارِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ نیکو رفتاری با همسایگان، رزق را افزایش می‌دهد.»

محمدباقر، مجلسی، همان کتاب، ج ۷۱، ص ۱۵۳، ح ۱۴؛ محمد بن یعقوب، کلینی، همان کتاب،

ج ۲، ص ۶۶۶)

در حدیث دیگری از ایشان می‌خوانیم: از قرض دادن نان، خمیر و آتش (به همسایه) مانع نشوید،

که موجب فزونی روزی، و از خصال محمود است. (محمدباقر، مجلسی، مرآت العقول، ج ۱۹، مصحح: هاشم

رسولی، ج ۱۹، بی‌جا، تهران، ص ۴۳۴)

پنجمین فروغ ابدیت می‌فرمایند: شیعه علی -علیه السلام- کسی است که برای همسایگان خود

مایه برکت باشد و با معاشران خویش در صلح و صفا به سر برد. (ابن شعبه، حرانی، همان کتاب، ص ۳۴۴)

داشتن رفتار نیکو با همسایگان و تعاون و احسان به یکدیگر یکی از مواردی است که سبب

افزایش رزق و روزی می‌شود.

۸- رفع بلا

طبق روایات خداوند به برکت مکه عذاب را از اهل آن و به برکت پیامبر اکرم -صلی الله علیه وآله وسلم- بلا را از مکه و مدینه دور کرده است، وجود همسایه مؤمن باعث رفع بلا از همسایه می شود.

پیامبر اکرم -صلی الله علیه وآله وسلم- در این خصوص فرمودند:

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيَدْفَعُ بِالْمُسْلِمِ الصَّالِحِ عَنْ مَاءِ أَهْلِ بَيْتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الْبَلَاءَ؛ بِهِ رَاسْتَى خَدَاوَنَد

بلند مرتبه به واسطه مسلمان درستکار، بلا را از اهل صد خانه‌ی همسایه اش دور می کند.»

عبدالرسول، پیمانی، همان کتاب، ص ۴۷۳، ح ۴۶۵۱)

نتیجه گیری

از تحقیق درباره آثار رعایت حقوق همسایه نتایج زیر حاصل گردید:

مهم‌ترین آنها آبادانی زمین و طولانی شدن عمر است چرا که همسایگان خوب با همکاری مناسب به افزایش تولید و ثروت جامعه کمک می‌کنند.

از دیگر آثار همسایه‌داری محبت خدا و رسول خدا -صلی الله علیه وآله وسلم- است که با احسان و رعایت حق همسایه می‌توان محبت خدا و رسول را به سمت خود جلب کرد و محبوبشان شد. انسان با برخورد مناسب با همسایه می‌تواند جواز ورود به بهشت را داشته باشد و همچنین یکی از چیزهایی که سبب آمرزش گناهان می‌شود نیکو همسایه‌داری است.

می‌توان با رفتار مناسب با همسایه بر قلب آنها ریاست کرد و محبت و دوستی آنها را به خود جلب کرد و سعادت دنیا و آخرت را برای خود رقم زد؛ اکثر انسان‌ها به دنبال راه‌هایی برای زیاد شدن روزی و جمع آوری مال و ثروت هستند. یکی از مواردی که سبب افزایش روزی می‌شود احسان به همسایگان است.

فهرست منابع

*قرآن کریم

* نهج البلاغه

منابع فارسی

- ۱- احمدی، حسین، شرح مطهر بر احادیث نبوی، چاپ اول، انتشارات یاقوت، چاپ یاسین، ۱۳۸۴هـ ش.
- ۲- پیمانی، عبد الرسول، محمد امین شریعتی، نهج الفصاحه (سخنان و خطبه‌های رسول مکرّم اسلام)، چاپ هفتم، بی‌جا، انتشارات خاتم الانبیاء، ۱۳۸۸هـ ش.
- ۳- تقوی، سیدرضا، چهل چشمه معرفت، چاپ سوم، تهران، نشرنخیل، ۱۳۸۵هـ ش.
- ۴- جوادی آملی، عبدالله، مفاتیح الحیاه، چاپ صد و سیزدهم، قم، مرکز نشر اِسرائ، ۱۳۹۲هـ ش.
- ۵- شبر، عبدالله، اخلاق شبر، مترجم: محمدرضاجباران، چاپ نهم، بی‌جا، مؤسسه انتشارات هجرت، ۱۳۸۲هـ ش.
- ۶- طباطبایی، محمدحسین، تفسیرالمیزان، ج ۲، چاپ پنجم، قم، انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۷هـ ق.
- ۷- فیض کاشانی، ملاحسن، تفسیرصافی، تهران، انتشارات الصدر، ۱۴۱۵هـ ق.
- ۸- محدثی، جواد، اخلاق معاشرت، چاپ سی و سوم، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۹۱هـ ش.

۹- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، قم، مؤسسه علمی فرهنگی دار الحديث، ۱۳۸۷هـ.ش.

۱۰- مطهری، مرتضی، حکمت‌ها و اندرزها، مؤسسه تحقیقات و نشر معارف اهل البيت - عليهم السلام -، ۱۳۸۴هـ.ش.

منابع عربی

۱- ابن بابویه، محمد بن علی، امالی صدوق، مترجم: محمد باقر کمره ای، تهران، ناشر کتابچی، ۱۳۷۶هـ.ش.

۲- آمدی، عبدالواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکلم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۸هـ.ش.

۳- حرانی، ابن شعبه، تحف العقول عن آل الرسول، قم، انتشارات شریف رضی، ۱۴۰۴هـ.ق.

۴- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ القرآن، بیروت، دارالشامیه، بی‌تا.

۵- سبحانی تبریزی، جعفر، التوحید و الشریک فی القرآن، چاپ دوم، قم، مؤسسه امام صادق - علیه السلام -، ۱۴۲۶هـ.ق.

۶- شعیری، تاج الدین، جامع الاخبار، قم، انتشارات رضی، ۱۳۶۳هـ.ش.

۷- شیخ الاسلامی، حسین، غرر الحکم، چاپ چهارم، قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۷۸هـ.ش.

۸- مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الانوار، ج ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۵، بی‌جا، تهران، دارالاحیاء

التراث العربی، بی‌تا.

۹- _____، مرآت العقول، مصحح: هاشم رسولی، ج ۱۹، بی‌چا، تهران، ۱۳۶۳هـ.

ش.

۱۰- نوری، محدث (حسین بن محمدتقی)، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۲، ۸،

۱۱، ۲۱، قم، مؤسسه آل البيت - علیهم السلام -، ۱۴۰۸هـ.ق.

سایت

۱- تبیان زنجان

۲- سایت مؤسسه انصارالحسین - علیه السلام -.

۳- نشریه ندای انصار.